

тельности предприятия и алгоритма проектирования системы стратегического управления, направленной на максимизацию эффективности ее функционирования в заданных условиях среды.

Ключевые слова: стратегия, стратегическое управление, система стратегического управления, методика формирования и реализации стратегий, модель системы стратегического управления, алгоритм проектирования системы стратегического управления.

Yashchuk V.I., Artemenko V.B., Yankevych V.O. The Model of Strategic Enterprise Management and its Algorithm Design

The traditional interpretation of the concept strategy is studied. The theoretical generalizations are found. Some actual scientific and practical tasks of theoretical and methodological recommendations for developing the model of strategic management that is based on the method of forming and implementing strategies using the integral index of efficiency of the enterprise and algorithm design of strategic management, aimed at maximizing the efficiency of its functioning in these environmental conditions, are proposed.

Keywords: strategy, strategic management, strategic management system, method development and implementation of strategies, the model of strategic management, algorithm design of strategic management.

6. ОСВІТЯНСЬКІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 34:[316.42:504:330]

Доц. Г.С. Гулик¹, канд. екон. наук;

доц. І.А. Дубовіч², канд. геогр. наук – НЛТУ України, м. Львів

ПРАВОВІ ТА СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Звернено увагу на цілеспрямований навчальний, науковий та виховний процеси підготовки студентів щодо екологічної компетентності відповідно до вимог концепції сталого розвитку. Проаналізовано нормативно-правову базу та соціо-еколого-економічні передумови екологізації освіти в Україні. Розкрито сутність поняття "екологізація освіти". Обґрунтовано, що екологізація освіти (зокрема вищої), є основним інструментом, що забезпечить підготовку фахівців і формування в них професійної екологічної компетентності в руслі вимог концепції сталого розвитку. Розглянуто основні проблеми реалізації екологізації освіти в Україні.

Ключові слова: екологізація освіти, фахівці для сталого розвитку, професійна екологічна компетентність, освіта для сталого розвитку.

Актуальність дослідження. Гарантія та безпека подальшого розвитку людської цивілізації має базуватися на принципі "жити в гармонії з природою". Виходячи з нормативно-правової бази України та її міжнародних зобов'язань щодо реалізації концепції сталого розвитку, нарізла необхідність напрацювання інструментарію для досягнення цієї мети. На нашу думку, таким інструментом є екологізація освіти (зокрема вищої), що забезпечить підготовку фахівців для сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі теоретико-методичні та практичні аспекти з питань екологізації освіти висвітлено у наукових працях таких вчених: Ю.Ю. Туниці, І.М. Синякевича, Л.С. Гринів, Є.В. Мішеніна, І.П. Магазинщику, М.Г. Адамовського та ін. Проте, на нашу думку, в опублікованих наукових працях не повністю досліджено правові аспекти та соціо-еколого-економічні передумови необхідності екологізації освіти в Україні.

Мета роботи – обґрунтування необхідності екологізації освіти в Україні на основі правових та соціо-еколого-економічних чинників.

Виклад основного матеріалу. Нераціональне використання людством природних ресурсів упродовж другої половини ХХ – та початку ХХІ ст., виникнення різних аварій техногенного характеру (на Чорнобильській АЕС (26.04.1986 р.), Першій Фукусімській АЕС (Японія, 11.03.2011 р.), нафтовидобувному об'єкті в Мексиканській затоці (20.04.2010 р.) та інших об'єктах), призвели у багатьох регіонах світу, зокрема і в Україні, до: великомасштабних біологічних катастроф; погіршення стану природного довкілля; зміни клімату; погіршення якості життя й здоров'я населення та ін.

¹ Заслужений юрист України

² Спеціаліст з міжнародного права (юрист-міжнародник)

Внаслідок цих змін, природні умови для проживання населення багатьох країн та більшості регіонів України залишаються досить складними. Це підтверджується міжнародним рейтингом екологічних досягнень, розрахованого фахівцями Єльського університету (США) за 25-ма показниками, що характеризують дієвість державних політик у країнах світу у 2012 р. щодо збереження екосистем, де серед 132 країн світу, Україна займає 102 позицію. Загалом екологічно чистою в Україні вважається тільки 6 % її території [8]. Такий стан довкілля впливає на життя і здоров'я людей. Так, середня тривалість життя населення в Україні становить близько 66 років [5], тоді як в Італії, Швеції, Франції – 80 років, Японії – 81, Польщі – 75.

До основних причин, що впливають на тривалість і якість життя населення в Україні можна віднести такі як погіршення якості прісної води, атмосферного повітря, земельних ресурсів тощо. виправити цю ситуацію можливо шляхом неухильного дотримання природоохоронного законодавства, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, створення сприятливих природних умов для життя нинішнього і наступних поколінь. Інструментарієм досягнення цієї мети є екологізація освіти (зокрема вищої), тобто підготовки фахівців і формування в них професійної екологічної компетентності в руслі вимог концепції сталого розвитку.

Зазначимо, що в Національному лісотехнічному університеті України (НЛТУ України) організовуються деякі практичні дії щодо екологізації вищої освіти. Наприклад, до проекту "Енергоефективні університетські містечка" (у рамках програми "Реформа міського теплозабезпечення" (Municipal Heating Reform, MHR Municipal Heating Reform, MHR), 2010-2011 рр., який надала програма USAID Ukraine) були залучені студенти, викладачі і працівники університету до реальних справ, які стосуються підвищення ефективності використання ресурсів тепло- та електроенергії, а також води як у гуртожитках, так і в корпусах університету. Група студентів і викладачів НЛТУ України взяла участь (1-2 грудня 2010 р.) у міжнародному семінарі "Енергоефективні університетські містечка: практичні кроки", який відбувся у Києві, а також взяли участь (у березні 2011 р.) у телеконференції учасників проекту з боку НЛТУ України та Зеленого кампусу Берклі Університету (США).

Стосовно поняття "екологізація освіти", в наш час є різні підходи науковців щодо його тлумачення:

1. Тенденція проникнення ідей, понять, принципів екології в структуру підготовки спеціалістів різного профілю: педагогів, лікарів, економістів та ін., які повинні мати навички практичної діяльності, котрі необхідні їм для різних видів експертизи, розрахунків, проектної та природоохоронної діяльності; вміти застосовувати свої фундаментальні та прикладні знання у передбаченні і профілактиці екологічних і будь-яких техногенних катастроф і нещасних випадків; володіти знаннями, технологією, прийомами й ефективними методами швидкого і професійного реагування на критичні ситуації, їх передбачення [9].

2. Насичення навчальних програм підготовки фахівців усіх напрямів екологічними вимогами з метою формування еколого-економічного способу мислення в заміні однобічного традиційного економічного мислення [7, с. 114-115].

3. Цілеспрямований навчальний процес підготовки учнів і студентів щодо формування у них належного еколого-економічного, еколого-політичного й

еколого-правового світогляду та професійної компетентності відповідно до вимог концепції сталого розвитку [2].

На нашу думку, екологізація вищої освіти – це цілеспрямований навчальний, науковий та виховний процеси підготовки студентів як майбутніх фахівців, їх екологічної компетентності відповідно до вимог концепції сталого розвитку. Концепцію сталого розвитку визначено ООН як основний напрям розвитку людської цивілізації на ХХІ ст.

Реалізація концепції сталого розвитку, на наш погляд, є нерозривно пов'язана з екологізацією освіти, яка є інструментом досягнення основної мети – підготовки фахівців для сталого розвитку. В Україні створена та діє нормативно-правова база для забезпечення реалізації екологізації освіти. Зокрема:

- Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" (від 25.06.1991 р.);
- Закон України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" (від 21.12.2010 р.);
- Указ Президента України "Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020"" (від 12.01.2015 р.).

Міжнародні угоди, підписані Україною:

- Рішення Київської конференції "Довкілля для Європи" (Київ, 21-23.05.2003 р.);
- Резолюція "Про Декаду ООН освіти для сталого розвитку, починаючи з 1 січня 2005 року" (2005-2014 рр.) (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у грудні 2002 р.);
- Підготовка фахівців для сталого розвитку, передбачено офіційним зобов'язанням України про екологізацію освіти (Greening of Education: Ukraine's Contribution), взятим на Саміті "Rio+20";
- Угода про асоціацію між Україною та ЄС (політичну частину угоди було підписано 21.03.2014 р., економічну частину – 27.06.2014 р.) та ін.

У ст. 7 (Освіта і виховання в галузі охорони навколишнього природного середовища) Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" зазначено, що підвищення екологічної культури суспільства і професійна підготовка спеціалістів забезпечуються загальною обов'язковою комплексною освітою та вихованням у галузі охорони навколишнього природного середовища, зокрема в дошкільних дитячих закладах, у системі загальної середньої, професійної та вищої освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Екологічні знання є обов'язковою кваліфікаційною вимогою для всіх посадових осіб, діяльність яких пов'язана з використанням природних ресурсів та призводить до впливу на стан навколишнього природного середовища.

У Розділі 1 Закону України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" зазначено, що:

- сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва;
- для підвищення рівня суспільної екологічної свідомості (ціль 1 державної екологічної політики) необхідно розробити до 2015 р. і реалізувати Стратегію еко-

логічної освіти з метою сталого розвитку українського суспільства та економіки України.

Деякі вчені трактують екологічну освіту як безперервний процес засвоєння цінностей і понять, які спрямовані на формування умінь і стосунків, необхідних для осмислення і оцінювання взаємозв'язків між людьми, їхньою культурою і навколишнім середовищем, що передбачають розвиток умінь приймати екологічно доцільні рішення і мають на меті засвоєння правил поведінки в навколишньому середовищі [6].

У п. 4.9 (Освітнє та наукове забезпечення формування і реалізації національної екологічної політики) Закону України "Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" зазначимо, що розроблення методологічних основ та запровадження безперервної екологічної освіти сприятимуть успішній реалізації національної екологічної політики. Такі її складові, як екологічна освіта для сталого розвитку, програма екологічної освіти в рамках державних освітніх програм для дошкільних, загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, програми післядипломної освіти та курсової перепідготовки фахівців, є критерієм успішності реалізації Стратегії.

В Указі Президента України "Про Стратегію сталого розвитку "Україна – 2020" зазначено, що вектор розвитку – це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Міжнародною конференцією "Довкілля для Європи" (Київ, 21-23.05.2003 р.) схвалено необхідність реалізації рішень Всесвітнього саміту ООН зі сталого розвитку (Йоганензбург, 2002 р.).

Підготовка фахівців для сталого розвитку, передбачена офіційним зобов'язанням України про екологізацію освіти (Greening of Education: Ukraine's Contribution), взятим на Саміті "Ріо+20". Імплементация цілей сталого розвитку в освітній процес є головною умовою розвитку світової системи вищої освіти.

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС передбачено, що:

- Сторони посилаються на Порядок денний на XXI ст. стосовно навколишнього середовища і розвитку 1992 р., Йоганнесбургський план виконання рішень зі сталого розвитку 2002 р. (ст. 289);
- Сторони співробітничать з метою сприяння обґрунтованому і раціональному використанню природних ресурсів відповідно до цілей сталого розвитку (ст. 292);
- Сторони розвивають і зміцнюють співробітництво з питань охорони навколишнього середовища й таким чином сприяють реалізації довготермінових цілей сталого розвитку і зеленої економіки (ст. 360).

Отже, передумовою щодо екологізації освіти в Україні є нормативно-правова база та соціо-еколого-економічні чинники (рис.).

Основні проблеми реалізації екологізації освіти в Україні полягають в тому, що неповною мірою виконуються положення закону і не здійснюється послідовна державна політика у цій сфері.

Висновки. Враховуючи нормативно-правову базу нашої держави (закони України та міжнародні угоди, підписані Україною), державну політику щодо євроінтеграції, заплановані міжнародні конференції, потребу в стратегії соціо-еколого-економічного розвитку, яка відповідала б концепції сталого розвитку, у

всіх вищих навчальних закладах України має діяти програма цілеспрямованої екологізації освіти з метою підготовки фахівців для сталого розвитку.

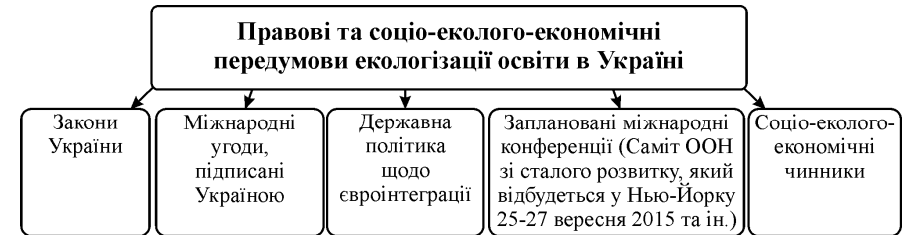

Рис. Правові та соціо-еколого-економічні передумови необхідності екологізації освіти в Україні

Література

1. Гринів Л.С. Екологічна економіка : навч. посібн. / Л.С. Гринів. – Львів : Вид-во "Магнолія 2006", 2010. – 358 с.
2. Гулик Г.С. Екологізація освіти: теорія і практика / Г.С. Гулик, І.А. Дубович // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.2. – С. 366-371.
3. Дубович І.А. Теоретико-методичні та практичні засади реалізації екологізації економіки / І.А. Дубович, Н.А. Юзич // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.4. – С. 196-201.
4. Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади / за ред. акад. НАН України, д-ра екон. наук проф. Ю.Ю. Туниці. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – 440 с.
5. Закон України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" (від 21.12.2010 р.). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
6. Іванченко А.В. Екологічна освіта – важливий чинник формування особистості старшокласника / А.В. Іванченко. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://studentam.net.ua/content/view/7322/97/>.
7. Лісотехнічний термінологічний словник: український, російський, англійський / за ред. Ю.Ю. Туниці, В.О. Богуслаєва. – Львів : Вид-во "Піраміда", 2014. – 967 с.
8. Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/articles/807/>.
9. Совгіра С. Тенденція проникнення екологізації у зміст освіти та навчальне середовище / С. Совгіра. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_prob_silsk_shkolu/20/visnuk_28.pdf.
10. Туниця Ю.Ю. Екологіка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю. Туниця. – К. : Вид-во "Знання", 2006. – 314 с.

Гулик Г.С., Дубович І.А. Правовые и соціо-еколого-економічні передумови екологізації освіти в Україні

Обращено внимание на целенаправленный учебный, научный и воспитательный процессы подготовки студентов относительно экологической компетентности в соответствии с требованиями концепции устойчивого развития. Проанализированы нормативно-правовая база и соціо-еколого-економічні передумови екологізації освіти в Украине. Раскрыта сущность понятия "экологизация образования". Обосновано, что экологизация образования (в частности высшего), является основным инструментом, который обеспечит подготовку специалистов и формирование у них профессиональной экологической компетентности в русле требований концепции устойчивого развития. Рассмотрены основные проблемы реализации экологизации образования в Украине.

Ключевые слова: экологизация образования, специалисты для устойчивого развития, профессиональная экологическая компетентность, образование для устойчивого развития.

Gulyk G.S., Dubovich I.A. Legal, Social, Environmental and Economic Preconditions for Greening of Education in Ukraine

Attention is paid to scientific and educational processes of training students which is focused on their environmental competence in accordance with the requirements of sustainable development. The regulatory frameworks and socio-environmental-economic preconditions for greening of education in Ukraine analyzed. The essence of the concept of "greening education" explained. It is stated that greening of education (including higher education) is the main tool that will provide training of specialists and forming of their professional competence in line with the environmental requirements of sustainable development. The main challenges of implementing the concept of greening education in Ukraine discussed.

Keywords: greening of education, experts in sustainable development, professional environmental competence, education for sustainable development.

УДК 338.24.01

Доц. Е.А. Кульчицька, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ НАУКОВОГО ПАРКУ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЛІСОТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ УКРАЇНИ

Висвітлено особливості функціонування в Україні інноваційних структур, які входять до переліку загальнодержавної та регіональної інноваційної інфраструктури, наведено порівняльний аналіз стану розвитку регіональної інноваційної інфраструктури та результатів її діяльності. Також проаналізовано передумови створення наукового парку на базі потужностей Національного лісотехнічного університету та проаналізовано перспективи провадження інноваційної діяльності у його межах.

Ключові слова: інноваційна інфраструктура, інноваційна структура, інноваційна діяльність, інноваційний проект, науковий парк.

Постановка проблеми. На думку науковців, одним з найбільш вдалих варіантів організації інноваційної діяльності на рівні малих та середніх інноваційно активних підприємств є реалізація інноваційних проектів у межах середовища інноваційних структур [9]. Саме інноваційні структури, за належного рівня підтримки наукового та бізнес-середовища, а також місцевих і державних органів влади, можуть підвищити ефективність перебігу інноваційних процесів, що в сучасних умовах розвитку вітчизняної економіки є запорукою не росту чи розвитку, а виживання, як окремо взятого суб'єкта господарювання, так і держави загалом. З огляду на це, питання пошуку таких форм організації та провадження інноваційної діяльності для суб'єктів господарювання лісового комплексу України є надзвичайно актуальним та потребує детальнішого вивчення.

Аналіз останніх досліджень. Питання аналізу інноваційної діяльності та всебічного оцінювання ефективності її провадження, зокрема, на базі державних чи регіональних інноваційних структур, досліджено у наукових працях, як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них можна виділити праці О.І. Амоші, Л.Л. Антонюка, О.І. Волкова, В.М. Геєця, А.П. Гречана, А.В. Гриньова, І.Г. Єреська, О.Є. Кузьміна, О.О. Лапка, І.В. Новікова, П.Г. Перерви, В.П. Соловйова, Н.І. Чухрай та ін. У їхніх роботах досить ґрунтовно висвітлено особливості розвитку національної та регіональної інноваційної інфраструктури, проаналізовано результати їхньої діяльності та визначено основні пріоритети напрямів їх подальшого розвитку. Проте перспективи розвитку таких

інноваційних структур та особливості провадження діяльності на базі суб'єктів господарювання лісового комплексу України ґрунтовно не досліджено.

Мета дослідження – проаналізувати нормативно-правові та управлінські аспекти провадження в Україні інноваційної діяльності на базі інноваційних структур та їх адаптацію до особливостей провадження інноваційної діяльності суб'єктами господарювання лісового комплексу України.

Основні результати дослідження. Європейський досвід інноваційного розвитку показує, що ринкова конкуренція не є достатньо ефективним важелем стимулювання інноваційної діяльності [9, 10]. Ринкова конкуренція, хоч і стимулює суб'єкти господарювання до пошуку нових способів організації та ведення бізнесу, проте досить часто призводить до значного рівня диверсифікації виробництва вітчизняних товаровиробників і як наслідок – до часткової, а подекуди – повної відмови від виробництва наукомісткої та високотехнологічної продукції. Саме тому, визначальною в стимулюванні інноваційної діяльності є участь державних і місцевих органів влади у реалізації політики (державної та регіональної), яка спрямована на розвиток інноваційної інфраструктури (національної та регіональної).

Відповідно до норм чинного законодавства, інноваційна інфраструктура – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності [3, с. 1]. Своєю чергою, інноваційна структура – це юридична особа будь-якої організаційно-правової форми, що створена відповідно до законодавства (вид А), або група юридичних осіб, яка діє на основі договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів її учасників (вид Б), з визначеними галуззю діяльності та типом функціонування, орієнтованим на створення та впровадження наукомісткої конкурентоспроможної продукції [2]. Серед основних елементів інноваційної інфраструктури, більшість науковців виділяють такі інноваційні структури [9, 10]:

- державні інноваційні фінансово-кредитні установи;
- венчурні компанії та фонди
- зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси);
- інноваційні кластери (галузево-територіальні, міжрегіональні);
- технологічні парки (технопарки);
- наукові та науково-технологічні парки;
- інноваційні центри (технологічні, регіональні, галузеві);
- інкубатори (інноваційні, технологічні, інноваційного бізнесу);
- консалтингові (консультаційні) фірми.

Зазначені інноваційні структури зазвичай беруть участь в інноваційному процесі шляхом не безпосереднього створення інновацій, а тільки управління цим процесом. Вони провадять інноваційну діяльність зазвичай в ролі своєрідних "локомотивів", які формують відповідне сприятливе середовище для інтенсифікації зусиль усіх учасників інноваційного процесу з метою виведення на ринок інновацій. На сьогодні в Україні функціонує національна та регіональна інноваційна інфраструктура, до якої входить понад 160 інноваційних структур, які внесено до державного реєстру інноваційних структур [2]. Варто зазначити, що стан розвитку інноваційної інфраструктури по регіонах України є неоднаковий (табл.).